

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA VĂN HÓA DÂN TỘC THIỂU SỐ

*****

**TRANG PHỤC TRUYỀN THỐNG CỦA NGƯỜI THÁI
Ở XÃ MƯỜNG NHÉ - HUYỆN MƯỜNG NHÉ - TỈNH ĐIỆN BIÊN**

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP CỬ NHÂN

Hướng dẫn khoa học: TS. Vi Văn An

Sinh viên thực hiện : Khoản Thị Chuyên

Lớp : VHDT 12C

HÀ NỘI - 2010

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành Khóa luận này chúng tôi đã nhận được sự giúp đỡ tận tình của cán bộ và nhân dân xã Mường Nhé, huyện Mường Nhé, tỉnh Điện Biên, các thầy cô giáo Khoa Văn hóa dân tộc thiểu số và đặc biệt là TS. Vi Văn An. Nhân đây chúng tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành và sâu sắc nhất tới tất cả.

Vì khả năng của chúng tôi có hạn nên khóa luận này chắc chắn không tránh khỏi những thiếu sót. Chúng tôi mong nhận được nhiều ý kiến đóng góp quý báu để bài viết được thêm phần hoàn chỉnh hơn.

Hà Nội, ngày 23 tháng 5 năm 2010

Sinh viên

Khoàng Thị Chuyên

MỤC LỤC

	Trang
MỞ ĐẦU	2
1. Lý do chọn đề tài.....	2
2. Lịch sử nghiên cứu.....	3
3. Mục đích nghiên cứu.....	3
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	4
5. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu.....	4
6. Bộ cục của Khóa luận.....	5
Chương 1: KHÁI QUÁT VỀ NGƯỜI THÁI TRẮNG Ở XÃ MƯỜNG NHÉ, HUYỆN MƯỜNG NHÉ, TỈNH ĐIỆN BIÊN	6
1.1. Các điều kiện tự nhiên.....	6
1.2. Đặc điểm xã hội.....	10
1.3. Khái quát về người Thái ở xã Mường Nhé.....	11
1.3.1. Tên gọi, dân số và sự phân bố.....	11
1.3.2. Lịch sử cư trú.....	12
1.3.3. Các hoạt động kinh tế.....	15
1.3.4. Tổ chức xã hội.....	17
1.3.5. Các đặc trưng văn hóa.....	18
Chương 2: TRANG PHỤC CỦA NGƯỜI THÁI MƯỜNG NHÉ: TRUYỀN THỐNG VÀ BIẾN ĐỔI	21
2.1. Nguyên liệu tạo ra vải.....	21
2.2. Quy trình tạo ra vải.....	24
2.3. Các kỹ thuật dệt, nhuộm.....	25
2.4. Trang phục truyền thống.....	25
2.4.1. Y phục, trang sức phụ nữ.....	26
2.4.2. Y phục và trang sức nam.....	36
2.4.3. Y phục trẻ em.....	39
2.4.4. Tang phục.....	41
2.5. Những biến đổi về trang phục của người Thái Mường Nhé.....	43

2.5.1. Tiền đề của sự biến đổi.....	44
2.5.2. Những biến đổi cụ thể.....	49
Chương 3: VẤN ĐỀ BẢO TỒN TRANG PHỤC TRUYỀN THỐNG VÀ NHỮNG THÁCH THỨC ĐẶT RA.....	57
3.1. Thuận lợi và khó khăn.....	59
3.2. Những giải pháp kiến nghị.....	64
KẾT LUẬN.....	66
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO CHÍNH.....	69
PHỤ LỤC 1: DANH SÁCH NHỮNG NGƯỜI CUNG CẤP THÔNG TIN.....	71
PHỤ LỤC 2: MỘT SỐ HÌNH ẢNH VỀ NGƯỜI THÁI TRẮNG Ở XÃ MƯỜNG NHÉ.....	73

Mở đầu

1. Lý do chọn đề tài

Trang phục là một trong những thành tố văn hóa vật thể cơ bản không thể thiếu được đối với đời sống con người. Nó không chỉ có chức năng che đậy, bảo vệ con người về mặt sinh học mà còn là biểu hiện của văn hoá, nếp sống tộc người, thể hiện trình độ kỹ thuật, kỹ năng, kỹ xảo thủ công truyền thống và quan niệm thẩm mỹ. Ngoài ra, trang phục còn là cơ sở để nhận biết và giúp cho sự phân biệt giữa tộc người này với tộc người khác. Vì vậy, trang phục luôn là một trong những đối tượng nghiên cứu quan trọng của Nhân học văn hóa.

- *Về ý nghĩa khoa học*: Dưới góc độ văn hóa, lịch sử, nghiên cứu Trang phục sẽ góp phần làm sáng tỏ thêm những nét đặc trưng tộc người và các mối quan hệ liên quan. Từ đó, có thêm những cứ liệu khoa học, làm cơ sở vững chắc cho việc bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa của người Thái ở Mường Nhé nói riêng.

- *Về ý nghĩa thực tiễn*: Việt Nam đang trong thời kỳ công nghiệp hoá, hiện đại hoá và hội nhập quốc tế. Sự biến đổi về kinh tế kéo theo những biến đổi về văn hoá, lối sống, nếp sống... Trong đó, biến đổi về trang phục đang diễn ra ngày càng mạnh mẽ. Xu hướng hoà đồng về lối sống, đặc biệt là về trang phục ngày càng tăng. Đây là vấn đề bức xúc đang đặt ra đối với việc nghiên cứu về trang phục của các dân tộc nói chung và người Thái nói riêng, có ý nghĩa thực tiễn lớn lao nhằm bảo tồn và phát huy các giá trị văn hoá truyền thống của người Thái ở Mường Nhé trong bối cảnh giao lưu và hội nhập.

Là con em người Thái sinh ra và lớn lên tại Mường Nhé, đồng thời sẽ là người công tác trong lĩnh vực văn hóa các dân tộc thiểu số trong tương lai. Nên từ lâu, tôi đã mong muốn đi tìm hiểu về vấn đề này. Vì vậy tôi đã quyết

định chọn đề tài: *Trang phục truyền thống của người Thái ở xã Mường Nhé, huyện Mường Nhé, tỉnh Điện Biên* làm Khóa luận tốt nghiệp của mình, với mong muốn sẽ góp phần giới thiệu về một nét văn hóa của dân tộc mình; góp phần vào việc bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống qua trang phục của người Thái tại quê hương.

2. Lịch sử nghiên cứu

Trang phục truyền thống của người Thái đã được đề cập trong một số các công trình nghiên cứu, bài viết của các tác giả như: *Văn hóa các dân tộc thiểu số vùng Tây Bắc* của Trần Bình; *Người Thái ở Tây Bắc Việt Nam* của Cẩm Trọng (1978); *Trang phục cổ truyền của người Thái ở Tây Bắc Việt Nam* và *Nghệ thuật trang phục Thái* của Lê Ngọc Thắng; *Nghề dệt của người Thái ở Tây Bắc trong cuộc sống hiện đại* của Nguyễn Thị Thanh Nga...

Tuy nhiên, riêng về trang phục của người Thái ở vùng Mường Nhé, tỉnh Điện Biên, thì từ trước đến nay chưa có công trình hoặc bài viết nào đi sâu vào miêu tả một cách cụ thể, chi tiết. Vì thế, đây cũng là một trong những lý do khiến tôi chọn đề tài và địa điểm này để nghiên cứu.

3. Mục đích nghiên cứu

Nghiên cứu đề tài này nhằm giới thiệu trang phục truyền thống và những biến đổi trong trang phục của người Thái ở Mường Nhé – Điện Biên.

Thông qua đó, giới thiệu các giá trị của trang phục Thái trong đời sống văn hóa tâm linh, văn hóa xã hội của họ.

Bước đầu đề xuất một số giải pháp nhằm bảo tồn và phát huy những giá trị văn hóa truyền thống qua trang phục của người Thái ở Mường Nhé, vốn đang bị mai một dần trong quá trình phát triển, dưới những tác động của kinh tế thị trường.

Bởi vì trang phục ra đời không chỉ là phương tiện bảo vệ cơ thể và làm đẹp cho con người, mà trang phục còn mang ý nghĩa xã hội rõ nét. Cũng bởi

lẽ đó mà trang phục còn là nguồn tư liệu hết sức quan trọng không chỉ để nghiên cứu nguồn gốc xã hội và bản sắc văn hóa của tộc người đó mà còn là cơ sở có giá trị để nghiên cứu trật tự xã hội trong quá khứ, hiện tại và tương lai.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu: Trang phục truyền thống và những biến đổi về trang phục của người Thái ở Mường Nhé.

Phạm vi nghiên cứu:

Về không gian: Ở xã Mường Nhé, huyện Mường Nhé, tỉnh Điện Biên

Về thời gian: Trước và sau năm 1986.

5. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu

Cơ sở lý luận

Khóa luận vận dụng những quan điểm và lý thuyết về văn hoá học của chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử. Phân tích, nhận định và đánh giá đối tượng nghiên cứu như một chỉnh thể thống nhất trong mối quan hệ tương tác với các yếu tố xã hội và không gian địa lý tộc người; đặt vấn đề đó trong mối quan hệ biện chứng, vận động và biến đổi.

Trong khi xem xét, phân tích, việc nghiên cứu các yếu tố trang phục truyền thống và sự biến đổi của nó luôn được đặt trong điều kiện lịch sử cụ thể, trong bối cảnh kinh tế - xã hội của xã Mường Nhé, huyện Mường Nhé.

Phương pháp nghiên cứu:

Để nhìn nhận, đánh giá một cách xác thực về trang phục của người Thái nơi đây, nhằm nêu bật tính chất, đặc điểm của các yếu tố truyền thống cũng như sự biến đổi của nó, khóa luận sử dụng các phương pháp: điền dã dân tộc học tại thực địa, bao gồm quan sát, phỏng vấn, ghi chép, chụp ảnh, ghi

âm; sử dụng phương pháp tham dự, phương pháp chuyên gia. Ngoài ra, khóa luận cũng sử dụng các phương pháp phân tích, so sánh, thống kê, tổng hợp.

6. Bố cục của Khóa luận

Ngoài phần mở đầu, kết thúc và danh mục tài liệu tham khảo, nội dung Khóa luận gồm 3 chương:

Chương 1: Khái quát chung về người Thái ở xã Mường Nhé, huyện Mường Nhé, tỉnh Điện Biên.

Chương 2: Trang phục của người Thái ở Mường Nhé: Truyền thống và những biến đổi.

Chương 3: Vấn đề bảo tồn trang phục truyền thống và những thách thức đặt ra.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO CHÍNH

1. Trần Bình (2007). *Văn hóa các dân tộc thiểu số vùng Tây Bắc*, Hà Nội .
2. Báo cáo tổng hợp đề tài nghiên cứu “*Bản sắc Văn hoá Thái Lai Châu – Điện Biên*” (2004). Nhiều tác giả, nxb Sở Văn hoá thông tin tỉnh Điện Biên, Điện Biên Phủ.
3. *Đồ vải của người Thái ở tiểu vùng sông Mê Công: tiếp nối và biến đổi* (2006). Nhiều tác giả, Bảo tàng dân tộc học Việt Nam, Hà Nội.
4. *Kỹ thuật dệt vải của người Thái xíp xong- păn na Vân Nam*- văn vật, số 4- 1965.
5. Nguyễn Thị Thanh Nga (2003). *Nghề dệt của người Thái ở Tây Bắc trong cuộc sống hiện đại*, nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
6. Hoàng Lương (1988). *Hoa văn Thái*, nxb Văn hóa dân tộc, Hà Nội.
7. Hoàng Lương (2002). *Sức sống của văn hóa vật chất Thái trước sự phát triển của Khoa học công nghệ*.
8. Bùi Tịnh, Cầm Trọng, Nguyễn Hữu Ứng (1975). *Các dân tộc ở Tây Bắc Việt Nam*, nxb Ban dân tộc Tây Bắc.
9. Lê Ngọc Thắng (1990). *Nghệ thuật trang phục Thái*, nxb Văn hóa dân tộc – Trung tâm văn hóa Việt Nam, Hà Nội.
10. Ngô Đức Thịnh (1994). *Trang phục cổ truyền các dân tộc Việt Nam*, nxb Văn hóa dân tộc.
11. Ngô Đức Thịnh, Đoàn Thanh Thủy (1984). *Đôi điều về chiếc “Xửa luông” của phụ nữ Thái*, tạp chí Văn hóa dân gian.
12. Cầm Trọng (1978). *Người Thái ở Tây Bắc Việt Nam*, nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.

13. Cầm Trọng, Trần Quốc Vượng (1987). *Thái Đen – Thái Trắng và sự phân bố cư dân Tày – Thái cổ ở Việt Nam*; Tổ chức nghiên cứu lịch sử - Viện sử học.

14. Cầm Trọng (1992). *Từ những tên gọi của từng dân tộc trong cộng đồng ngôn ngữ Tày – Thái, chúng ta có thể nghiên cứu gì về nguồn gốc của họ*. Tạp chí Dân tộc học.

15. Cầm Trọng (1987). *Mấy vấn đề cơ bản về lịch sử kinh tế - xã hội cổ đại người Thái ở Tây Bắc Việt Nam*, nxb Khoa học xã hội.

16. Cầm Trọng, Phan Hữu Dật (1995). *Văn hóa Thái Việt Nam*, nxb Văn hóa dân tộc, Hà Nội.

17. *Văn hóa và lịch sử các dân tộc trong nhóm ngôn ngữ Thái Việt Nam* (2002), nxb Văn hóa dân tộc, Hà Nội.

18. *Hội thảo Thái học lần thứ nhất (25 - 26/11/1991), kỷ yếu*, nxb Văn hóa dân tộc, Hà Nội.